

vino celo leto v hlevu redili. Naj se nam prepovejo drevesa, ki že rastejo in ki se še nasaditi mislijo, sekati — s čembomo kurili, ker nam derv primanjkuje? Al ne veste, da tudi mi Krašovci teško izhajamo, in da marsikteri komaj čaka, da mu kaj derv priraste, da jih prodá in svojim dolžnostim in potrebam zadosti. Ako hočete tedaj Kras pogojzdití, morate nam Krašovcem saj nekoliko let píso za živino in derva za domačo kurjavo podeliti, da ne bomo pasli in mladih drevés sekali. Za píco in derva pa je denarjev treba — kdo jih bo dal?

Podam Vam o ti priliki opis naše Komenske fare: V sredi cele fare, kakor kloča pri svojih piščetih se razprostira Komen, h kateri se štejejo manjši okrajne Mali dol, Tomačevica, Vočjigrad, kjer je več prav umetnih kamnarjev; eno čert ure od Komna je Suta. Cerkev tukajšna sv. Tilna je prav umetno zidana, pravijo, da je malo tacih v našem cesarstvu, ker tudi popotni jo radi obiskujejo. Eno dobro uro od Komna je Pliskovica, ktera obseže majhno vas Kosovela; tú se prideluje prav dobro černo vino. Ne delječ od tod je Veliki dol, in pol ure od Komna je lepa vas Goreanska, kjer so tudi dobre Kraške vina doma, in ki ima okrajne Berje in Klanc. Pol dobre ure od tod je na griču Vojšica. Tri čert ure od tod je Lipa vas, in pol majhne ure od tod je Škerbina z okrajno Rubija. Tú sem pridejo večkrat laški kamnarji, kjer je prav lep črn kamen, skerlo, domá. — Po tukajšnih hribih je mnogo jam, kjer se najde kapnik (Tropfstein), kakor v Lipevneku, Šunki itd. Nar strašnejši je na Komenski gmajni, imenovana „jama na Komensčeki“. Eno uro od tukaj je Gabrovica, pol ure od Gabrovice pa je vas Kobilja glava z okrajno Tupalče. Franc Bunc.

Dostavek vredništva. Pričujoči dopis je prejel kmetijska družba v Ljubljani, ki ga je izročila Novicam v natis s sledečim dostavkom: „V občnih napravah je treba posluševati vse mnenja in misli, ker le tako se razjasnijo vse dotične zadeve. Gosp. pisatelj želi od ene strani in za dobro in potrebno spozna, da se Kras zasadi z drevjem, — od druge strani pa misli, da se to ne bo dalo doveršiti brez zgube živinske píce in derv. Verjetno je, da je gosp. pisatelj oglašnik mnogih svojih rojakov, ki so ž njim edinih misel. Treba je tedaj, da v prid tisti važni napravi, ki se bo pečala z obdelovanjem Primorskega in Krajskega Krasa, se prvič pové: da ptuji, ki Krasa ne poznajo, ne bojo imeli ž njim opraviti, ampak sami domači in taki, ki na Krasu živé in ga na vse strani dobro poznajo; drugič: da pod pogojzdevanjem Krasa se ne zapopade to, da ima celi Kras gojzd postati in mahoma brez vsega reda, razločka in prevdarka. Kaj takega bi noben pameten ne poterdil. Zato pa, da se krivim mislim v okom pride, je bolje prihodnje početje obdelovanje Krasa (Karstcultivirung), kakor edino le pogojzdevanje Krasa (Karstbevaldung) imenovati, kakor je tudi poslednji zbor v Postojni to modro sklenil. Da se na Krasu dá veliko zboljšati in veliko znovega vstvariti, bo vsak ondašnjih prebivavec poterdil, — da se pa dá tako obširno delo s podporo države in domačega zdruštva izpeljati, je menda tudi jasno kot beli dan; se vé pa, da je na pridnem vdeležtvu samih domačih posestnikov nar več ležeče, da bo vsak po svoji moči pomagal doveršiti sebi samemu koristno početje.“

„Dragi Krašovci! pogledjte na Ljubljansko močirje, 32.000 oralov veliko — kakošno je bilo še leta 1826 in kakošno je sedaj! Kolikšna rodovitnost je sedaj tam, kjer je pred malo leti čisto mah bil! In kdo je tú nov svet vstvaril? Družba iskrenih mož, cesarska pripomoč in podpora dotičnih so-

sek. Kratkovidni ljudje so zasmehovali iz začetka prve dela in se norca delali iz rajnega Hradeckí-ga, — ali malo let je preteklo in spoznali so hvaležno, kaj nevtrudljiva pridnost premore! Naj vam bo Ljubljansko močirje, 3 nemške milje obširno, izgled in spodbadek!“

Slovanski popotnik.

* Verlopridni učitelj And. Praprotnik bo izdal pripovedi in pesmice za mladino pod naslovom: „Cvetličice za slovensko mladino“.

* Keršanski mladeneč ali ogledalo pobožnega življenja za mladost je prišlo v Celovcu pri J. Leonu na svetlo. Priporoča se kot prav primerna knjižica za šolske darila; velja 16 kr.

* Pridno društvo sv. Mohora bo razposlalo v kratkem udom svojim Kaffola „domače ogovore“ in podučno povest „Božidar“; — v natisu pa ima: „Bajta strica Tomaža ali življenje zamorcev v Ameriki“ z ličnimi podobami, in „zgodovino stare zaveze“, tudi z mnogimi podobami.

* Slavni Miklošič je zopet izdal verlo važno knjigo staroslovansko pod naslovom: „Apostolus e codice monasterii Šisatovac Palae-Slovenice“. Obseže 17 pol in velja pri gosp. izdatelju 2, v knjigoprodajnicah pa 3 for.

* Ruski profesor lekarstva, doktor Dobrowolsky je poslan v naše cesarstvo pregledat živinozdravske naprave.

* V Moskvi je na svitlo prišel: časopis carskega moskvevskega društva za zgodovino in starine ruske.

* Serbske narodne pripovedke od Vuka Stefanovića bodo te dni iz tiska prišle.

* Iz Dunajske državne tiskarnice je ravno prišel kazenski zakonik v českem jeziku na svitlo; pričakujejo se tudi še druge postave v českej prestavi.

* Kmetijska družba v Pardubicah je razpisala darilo za gospodarsko knjigo, in vprašanja je sama navedla, na ktera se ima odgovoriti.

* Od Kodyma je ravno prišel drugi zvezek Stöckhardtove „kemije“ na svitlo. Gospod izdatelj je prošil ministerstvo uka, da bi se to delo českim šolam priporočilo.

* Pervi zvezek pedagoškega českega časopisa „Škola“ je ravno na svitlo prišel. Obseže mnogo prav zanimivih sestavkov.

* Gosp. Židlicky je izdal te dni mazur iz narodnih českih pesem.

* Slavni Matija Ban bo izdal v nekoliko zvezkih svoje „različne pesmi“.

* Serbsko-narodni „Vestnik“ je jenjal izhajati.

* Društvo sv. Cirila in Metoda v Bernu se je v matico spremenilo. Podperalo bo česko slovstvo s posebnim ozirom na Moravsko.

* Šafarikova knjiga: „Památky (spominki) hlaholskena pismenictví“ je nedavno na svitlo prišla in velja 3 fl.

* V tiskarnici Haase-a v Pragi se je te dni izdal že štirnajsti dostavek h glavnemu znanjku českega slovstva in obseže spet mnogo novih knjig.

* V Pragi je ravno iz tiska prišel prvi zvezek latinsko-nemško-českega in gerško-nemško-českega slovnika za gimnazie. Pervi zvezek velja 20 kr.

* Května Slovenska od gosp. dr. Reussa je prišla v Ščavnini te dni na svitlo.

* Arhivar dr. Dudik se je podal v Rim, ondašnji arkiv pregledat, kjer je mnogo zanimivega za austrijsko zgodovino, kar dozdej še ni bilo znano, našel.

* Čelakovskega „primerjaječo vseslovansko slovnico“, je česka matica že v natis dala, ki bo v 3000 iztisih na svitlo prišla.

* Stojanovič je svojo zbirko narodnih povest predelal in pomnožil. Prišla bode z nekterimi narodnimi pesmi in družimi njegovimi izvirnimi deli pomnožena na svitlo.

* Iz Gajeve tiskarnice bo prišel 4. del naravoslovja Partaševega skoraj na svitlo.

* Ilirska matica je ustanovila poseben odbor, rokopise rajnega Stanka Vraza pregledati in presoditi; poprosila je tudi dr. Gaja, da bi ji pesme Gjorgievicve družstvu poklonil ali za primerno ceno prepustil. Matija Majarjev spis: „Uzajemnost slavenskoga govora“ je matica pisatelju nazaj poslala, ker ji sedaj okolščine ne dopuščajo, ga izdati. Pohvali sicer namen pisatelja z željo, da bikdo drug delo izdal.

* Zaloigra „Kastriota Skenderbeg“ od slavnega znanega pisatelja gosp. dr. Špor-a se v drugo tiska.

* V Zagrebu v tiskarnici Župana se tiska Euripidova zaloigra „Hekuba“, ktero je dubrovniški pesnik Čavčić (Vetranić) v ilirski jezik prestavil, in „diela Dominka Zlatarića“, od Ivana Kukuljevića tretji zvezek, ki obseže izvirne pesme Zlataričeve.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Gradca 13. aprila. Velki zbor naše kmetijske družbe pod predsedništvom svetlega nadvojvoda Joana je bil 6. t. m. Snidili so se iz 41 podružnic poslanci, in namestovane po poročnikih so bile tudi kmetijske družbe drugih dežel.

Svetli predsednik so v svojem začetnem govoru važnijih opravkov omenili, ki jih je doveršil glavni odbor po poslednjem lanskem zboru.

Gospod Janez vitez Acula je naznanil dela na družbinem kmetijskem vertu v letu 1852, iz kterega se je zvedilo, da so se učenci, ki so se na tem vertu učili, prav dobro izučili, in tudi berž po tem službe na grajšinah dobili. Veliko drevés se je pocepilo, in žlahnih drevés in tertnih sajenk veliko prodalo. Stroški tega verta in nograda so bili scer veči kakor dohodki, al pomisliti se mora, da take naprave niso teržišča, da bi se le za dobiček barantalo, ampak so učilnice, v kterih je nauk poglavna reč, po kterem se širijo boljši vednosti po deželi. — Ker učenci kmetijskih šol še časoma niso prosti vojaštva, je grof. Kotulinski nasvetoval: naj se družba oberne s prošnjo do presvitlega cesarja, da bi učenci kmetijskih šol saj začasno oprosteni bili vojaščine. Gosp. dr. Hlubeck je krepko podpiral ti predlog in pristavil, da se smé upati, da bojo milostljivi cesar to dobroto toliko bolj tudi učencem kmetijskih šol nakloniti blagovolili, ker jo vživajo tudi učenci umetniških (tehniških) šol, ki se tudi le za posamne rokodelstva in obertnijstva pripravljajo, in ker je kmetijstvo za naše cesarstvo nar važniši obertnijstvo. Veliki zbor je enoglasno poterdil predlog grofa Kotulinskega in sklenul: naj glavni odbor Njih veličanstvu omenjeno ponižno prošnjo predloži.

Gosp. dr. Hlubeck je razložil delavnost štajarskega svilorejnega društva, iz kterega se je zvedilo, da od leta 1843, v kterem se je to društvo ustanovilo, se je razposlalo po deželi že 293,200 murb, in da lani se je pridelalo že 30 centov kokonov (svilnih mešičkov). Gosp. Hoepfner je od leta 1847 po razločnem računu dokazal, da mu na svilorejo obertnjeni kapital po 10 od 100 fl. dobička (obresti) donaša. (Konec sledi.)

Iz Višjega Verha na Štaj. 16. aprila. Tudi pri nas je zimsko vreme tako čudno, da stari ljudje ne

pomnijo, da bi se bilo kedaj pri nas toliko goric in sadovnega drevja in gojzdov sprepadlo, kakor toto leto. V fari sv. Ruperta v slovenskih goricah se je pripetilo, da je pod hribcem nagorjaka Jožefa Kurbes-a, od prevelike mokrote nad in spod hramom, hiše, štale in skednja zemlja tako sprepadla in so zidani brami tako spodjedeni, da je 10. t. m. srenjsko predstojništvo prebivavcem totega stanovanja veleti moglo, zavolj nesreče ga zapustiti in se z živino vred v ptuje hrame preseliti, ki jih je srenjsko predstojništvo oskerbelo; tudi vsega vkup 5 oralov goric in njiv je čudno sprepadlo. Tudi v Bolfanski fari pri Biši so vinogradi tako sprepadli, da so hrami pri vinogradih v veliki nevaršini. Gomilšek.

Iz Celovca. Gosp. profesor pater Rainer Graf v Celovcu se je s pripomočjo gosp. prelata v Št. Paulu lotil popisa Koroškega rastlinstva (Flora) po Wulfenovi naberi in spisu, ki ležita že od leta 1807 v ces. kr. dvornem naravoslovskem kabinetu. Ti popis pride potem na svetlo.

Iz Getenice na Kočevskim 14. aprila. Prav žalostno novico Vam naznanim. Pred nekimi dnevi je mlada telica v Ravnah, Morovške podfare, nanagloma poginila. Revni lačni ljudje so brez pomislika kravo iz kože djali, meso razsekali, ga kuhat djali in jedli. Al — smert je bila v mesu. Več ljudi je strašno zbolelo, gerdi mehurji in černe pike so se jim na obrazu, vratu in persih prikazali, in dve ženski ste strašne smerti umerle. Druge, ki so od te merhovine jedli, so gosp. Česnik, Kočevski dohtar, z danimi zdravili smerti rešili. Gospod dohtar so precej po konjedercu dali meso in kožo iz hiše odnesti in zakopati. Gotovo je, da je krava na vrančnem prisadu ali čermu (Milzbrand) poginila. Revšina v naših žalostnih krajih marsikterega zapelje, da meso poginjene govedi shrani in je; al ta žalostna prigodba vnovič spričuje, kako nevarno je, meso poginjene živine vživati ¹⁾.

Al bi nam ne hotli v Novicah naznaniti kakošen pomoček zoper kervomok pri goveji živini, ker nam jih je že več na taki boleznii v nič prišlo ²⁾. V kratkem sta v Getenici tudi dva vola poginila, ker sta si bila črevo prevergla. Ljudje so z njima počenjali, karkoli je kdo svetoval; povezanega vola so semtertje obračali, na glavo postavljali, in Bog zná, kaj še vse, al — nič ni pomagalo. Ali je kakova pomoč zoper to nadlogo, ktera se tolikanj rada primeri? ³⁾. O kako zlo je želeli, da bi v naših krajih kaj živinskih zdravnikov imeli!

O ti priliki omenim nekega že večkrat skušenega pomočka za oteklo ali ovčičevo vime, ktero se, posebno po prvem telečjem porodu dostikrat vidi, kteri v tem obstoji, da se dene eno pest lanénega seména in eno pest suhih na drobno zrezanih repnih olupkov kuhati, in s to mlačno juho se vime večkrat zmiva, olupki pa z lanénim seménom, nekoliko osoljeni, se dajo kravi pojesti ⁴⁾.

Namre.

Iz Ljubljane. Gosp. Schmidt, ki je z našim verlim rojakom nevtrudljivim misionarjem gosp. Franc Pirc-om vedno v zavezi, mu pošlje te dni spet mnogo naših semen, pa tudi bukev v Ameriko. Gosp. Pirc

¹⁾ Naj bi bilo to žalostno naznanilo že tolikrat ponovljenih nesreč resno svarilo našim deželanom!

²⁾ V 30. listu leta 1851 so »Novice« že naznanile ozdravljanje kriyavega scanja vrančnoprisadne nature; kako pa se mnogoverstni kervomoki ozdravljajo, je razločno popisano v 4. delu »živin ozdravstva« na strani 205. do 208. Zmiraj bolj se razodeva potreba teh bukev v vsaki vasi.

³⁾ Ta boleznii je ena nar nevarniši, ker preveržene in zadergnjene čeva se teško kterikrat poravnajo in razvozljajo. Tudi ta boleznii je popisana v omenjenih bukvah na strani 151. do 157.

⁴⁾ To zdravilo se dobro vjema z našimi navadnimi. Vred.